

Anna-Maija Kinnunen

LUOVUUDEN LÄHTEILLÄ
Luovat ammattilaiset haja-asutusalueilla

LUOVUUDEN LÄHTEILLÄ

Luovat ammattilaiset haja-asutusalueilla

Anna-Maija Kinnunen
Opinnäytetyö
Kevät 2011
Viestinnän koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Viestinnän koulutusohjelma, kuvallisen viestinnän suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Anna-Maija Kinnunen

Opinnäytetyön nimi: Luovuuden lähteillä – luovat ammattilaiset haja-asutusalueilla

Työn ohjaaja: Heikki Timonen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2011

Sivumäärä: 37 + 1 liitesivu

Graafiset suunnittelijat nähdään usein luovina ja mielikuvituksekkaina ihmisinä, jotka hyödyntävät näitä piirteitä työskennellessään mainonnan ja markkinoinnin parissa. Koska koin luovuuden vaikeasti määriteltävänä käsitteenä, halusin tutkielmassani selvittää itselleni luovuuden olemusta ja ympäristön mahdollisia vaikutuksia siihen.

Oma maaseudulle muuttoni ja siellä asumiseni on herättänyt kysymyksiä haja-asutusalueomaisen ympäristön vaikutuksista luovaan työhön ja erityisesti graafisen suunnittelun toteutukseen. Teoreettisena pohjana luovuuden tarkastelussa olen käyttänyt psykologian kirjallisuutta ja lähestyn luovuutta sen neljän elementin tutkimustradition avulla. Kerron lisäksi huomioitani omasta luovuuteni ilmenemisestä produktioni aikana, kun toteutimme ryhmässä televisiodokumentin.

Maaseudun piirteitä luovana ympäristönä tarkastelen niin aiemmin tehtyjen haja-asumista koskevien tutkimusten avulla kuin myös kertomalla omista maaseudulla asumisen näkemyksistäni. Näiden lisäksi käsittelen tekemäni kyselyn pohjalta saatua tietoa Pohjois-Suomessa maaseudulla asuvien ja media-alalla työskentelevien ihmisten näkemyksistä asuinpaikan vaikutuksista luovuuteensa.

Tutkimuksestani käy ilmi, että yksilön luovuuteen ovat vaikuttamassa niin syntymässä saadut geneettiset tekijät kuin myös kasvun ja kehityksen aikana koetut asiat sekä yksilöä ympäröivä elinympäristö sosiaalisine suhteineen.

Pitkät välimatkat ja huonot yhteydet koetaan haja-asumisen huonoiksi puoliksi ja muusta maailmasta eristäviksi asioiksi. Haittapuolista huolimatta haja-asutusalue asuinympäristönä mahdollistaa siellä työskentelevien arvostaman häiriöttömän työympäristön ja inspiroi siellä asuvaa viestinnän ammattilaista, mikäli tämä kokee elinympäristön itselleen erityisen merkitykselliseksi.

Asiasanat: luovuus, asuinympäristö, haja-asutusalueet, maaseutu, graafinen suunnittelu, inspiraatio, flow, intuitio

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Communication, Option of Visual Communication

Author: Anna-Maija Kinnunen

Title of thesis: In the Sources of Creativity – Creative Workers in Rural Areas.

Supervisor: Heikki Timonen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2011

Number of pages: 37 pages + 1 appendices

Graphic designers are often described to be creative and imaginative people who use these characteristics to make individual and outstanding designs. Creativity is a complex concept and it is difficult to define its meaning. The aim of this dissertation is to clarify the essence of creativity and its manifestations in rural areas.

The majority of workers with media live and work in urban areas where most of the advertising and marketing occur. As a place of living I prefer the country side to living in a city and that is why in my survey I am particularly interested in studying the opinions of media workers in Northern Finland.

I explain creativity with the help of psychological literature by using the four element studying system. I look at the experiences of rural living using already made surveys which I complement with those of my own. In the production part of my thesis I paid attention to my own creative experiences when I worked in a group carrying out a video production.

As a result of my survey it seems that people living in rural areas value their environment as a calm place of working and spending their leisuretime. Nature and the environment they live in inspire them despite the fact that long distances and poor connections interfere with their rural working.

Keywords: creativity, rural areas, environment, graphic design, inspiration, intuition

SISÄLLYS

1	ETSIMÄSSÄ ITSEÄ	6
2	LUOVUUS	8
2.1	Luovuuden määrittelyä	8
2.2	Luovuuden peruselementit	9
2.2.1	Yksilön piirteet	11
2.2.2	Luova prosessi vaiheinen ja ilmiöinen	14
2.2.3	Luovuuden produkti	16
3	YMPÄRISTÖN VAIKUTUS LUOVUUTEEN	18
3.1	Ympäristön määrittelyä	18
3.2	Asuinympäristönä maaseutu	22
4	LUOVUUS HAJA-ASUTUSALUEILLA POHJOISESSA	25
4.1	Menetelmä ja aineiston kerääminen	25
4.2	Aineiston käsittely	26
5	POHDINTA	31
	LÄHTEET	35
	LIITTEET	

1 ETSIMÄSSÄ ITSEÄ

Lukio-opintojeni lopussa, kun oli aika päättää mitä tahtoisin aikuisena tehdä työkseni, päätin selvittää, missä ammateissa voisin yhdistää kaksi silloista lempipuuhaani: tietokoneella istuskelun ja kuvaamataidon. Vaikka mielenkiinnon kohteeni tukivatkin graafisen suunnittelun opintoja, jälkeinpäin tarkasteltuna huomaan valinneeni media-alan hiukan naiiveista lähtökohdista. Harvemmin 18-vuotiaana, saati sitten peruskoulun ja oppivelvollisuuden päättyessä 16-vuotiaana, osaa vielä realistisesti arvioida taitojaan tai mielihalujaan tulevan ammattinsa suhteen.

Päädyin suorittamaan graafisen suunnittelun perusopinnot ammattiopistossa, sillä korkeakouluun ei alan suuren suosion ja minua taitavampien sekä lukeneempien hakijoiden vuoksi ollut asiaa. Jälkeinpäin olen ollut tyytyväinen, että aloitin opinnot perusasteelta, sillä ammattikoulussa alan perustaidot omaksuttiin työrutiinien ja työharjoittelujen kautta eikä alalla ilmenevälle korkealentoisuudelle annettu toisen asteen opinnoissa mielestäni ainakaan liikaa tilaa.

Nyt, kuvallisen viestinnän ammattikorkeakouluopintojeni lähestyessä loppuaan ja alan työkokemuksen kartuttua opintojen ohessa, olen huomannut yhä useammin miettiväni ja kyseenalaistavani motiivejani graafiseen suunnitteluun: Mistä ideani ja inspiraationi oikeastaan tulevat? Miten ja minkä seurauksena työpöytäni ja tyylini on kehittynyt nykyiselleeni? Haluanko ylipäättäen tehdä tätä pinnallista ja näennäisesti trendikästä työtä jatkossa?

Olen päätenyt miettimään motiivejani alalla työskentelyä kohtaan, koska koen törmänneeni kuusivuotisen opiskelu-urani aikana pienimuotoiseen vastakkainasetteluun tulevan ammattini ja omien elämänarvojeni kohdalla. Olen elänyt lapsuuteni ja nuoruuteni maaseudulla, ja kaupungissa vietettyjen opiskeluvuosien jälkeen koen sisälläni kasvavan tarpeen asua omassa rauhassa muokkaamattoman luonnon ympäröimänä, kun taas työni graafisena suunnittelijana tuntuu kukoistavan yleisesti kaupunkiympäristöissä. Luovuuksien liittyvien kysymysten ohella olen miettinyt myös, onko asuinpaikalla erityisiä vaiku-

tuksia ihmisen luovuuden ilmenemiseen ja miksi graafikko päätyy harjoittamaan ammattiaan haja-asutusalueelle?

Tutkielmassani perehdyn luovuuteen ja erityisesti sen peruselementin ympäristön vaikutuksiin psykologian tutkimuskirjallisuuden avulla. Luovan ympäristön piirteitä käsittelen itseäni kiinnostavan asuin ympäristön, eli haja-asutusalueiden, näkökulmasta tarkastelemalla maaseudun tarjoamaa asuin- ja työskentely-ympäristöä. Lisäksi käsittelen tekemäni kyselyn pohjalta saatua tietoa Pohjois-Suomessa maaseudulla asuvien media-alalla työskentelevien ihmisten näkemyksistä asuinpaikan vaikutuksista luovuuteensa.

Mahdollisen erakoitumisen ja ammatillisen syrjäytymisen uhalla muutin opintojeni loppuvaiheessa takaisin lapsuuteni elinympäristöön. Asuttuani maaseudulla nyt vuoden päivät kommentoin tutkielmani pohdinta-osiossa omia näkemyksiäni maaseudulla asuimisen vaikutuksista luovuuteeni sekä työskentelyyni niin yleisellä tasolla kuin myös opinnäytetyöni produktiota ajatellen. Produktionani toteutan yhteistyössä opiskelijatovereideni Minea Taivalahon ja Elisa Hernetkosken kanssa dokumenttielokuvan bloggaamisesta. Päävastuualueeni on dokumenttielokuvaan liittyvä graafinen suunnittelu, mutta työtehtävät ovat olleet niin tuottamista, käsikirjoittamista, äänitöitä kuin editoimistakin.

2 LUOVUUS

Luovuuden määritelmiä on lähes yhtä monta kuin on sen kuvailijaa ja lähestymisnäkökulmaakin. Aiemmat näkemykseni luovuudesta ensisijaisesti luonteenpiirteenä ja hyvänä innovointikykyinä ovat yhteneviä kirjallisuudesta löytyvien perinteisten luovuuskuvailujen kanssa. Luovuus on kuitenkin myös paljon muuta riippuen siitä mistä näkökulmasta sitä lähestytään. Määrittelen luovuutta ensin yleisesti perehtyen sen jälkeen luovuuteen neljän elementin tutkimustradition avulla.

2.1 Luovuuden määrittelyä

Yleisimmin hyväksytyn määritelmän mukaan luovuus on uuden luomista omaperäisen oivalluksen avulla tai kokoamisprosessi, jossa syntyy jotakin erilaista ja uutta (Ruth 1984a, 14, 21). Nämä määritelmät kuvaavat hyvin ihmisen tietoisesti harjoittamaa luovaa toimintaa, jonka seurauksena syntyy luovuuden tuote tai innovaatio. Luovuutta lähestytään myös erilaisten teorioiden kautta. Tutuin näistä lienee nerous- tai suurmies-teoria, jonka mukaan vain tietyt ihmiset ilmentävät luovuutta. Intuitioteorioiden mukaan luovuuden nähdään liittyvän vahvasti ihmisen alitajuisiin henkisiin prosesseihin. Psykodynaamisissa luovuusteorioissa taas luovuus nähdään sisäisten ristiriitojen kanavoimisen tuloksena ja tapana purkaa sisäistä elämää konkreettisella tavalla. (Koski 2001, 15–16.)

Ihmisen luovuus on muutoksessa koko tämän elinajan. Luovuuden uudelleenmäärittely tapahtuu aina senhetkisten tarpeiden mukaan iän ja kokemusten myötä aiheutuvien muutosten ohella. Uudelleenmäärittelyssä ihminen käyttää siihen asti kertynyttä tietoa, koulutustaustaa tai muuta uutta lähestymistapaa, joka on mahdollisesti sysännyt hänet tähän muutokseen. (Ruth 1984b, 52.)

Luovuutta voidaan tarkastella myös yhteisöllisenä ilmiönä ja toimintatapana. Yksilön luovuus mahdollistaa yhteiskunnallisen luovuuden, jonka ilmenemisen edellytyksenä ovat luovien ihmisten yhteisöllinen toiminta eli kollektiivinen luovuus. Työn ja yhteis-

kunnan näkökulmasta luovuus voidaan nähdä vanhojen toimintatapojen hylkäämisenä ja tilanteiden näkemisenä uudelta, tehokkaammalta ja taloudellisemmalla toteutuskannalta. (Heikkilä 1984, 92; Häyrynen 1984, 363.)

Evoluution näkökulmasta luovuus on ihmisen tapa vastata eloonjäämisen haasteisiin, selviytyä hengissä. Vaikka varsinainen fyysinen eloonjäämiskamppailu on nykyisin pienessä osassa ihmisen elämässä, ei luovuuden ilmenemistä ja luovuutta itsessään tulisi turhaan mystifioida. Jokainen ihminen pystyy halutessaan toteuttamaan luovuutta omassa elämänpiirissään, esimerkiksi työssä tai harrastusten kautta. Luovuus voi muodostua suorastaan elämäntavaksi, jos ihminen pyrkii tietoisesti toteuttamaan luovuuttaan joka hetki ja arvostaa luovia toimiaan. (Häyrynen 1984, 361; Saarinen 1984, 179.) Mielestäni evoluution näkökulma hälventää luovuuden mystisyyttä. Luovuudella näyttäisi olevan perusteltu tarkoitus ja oikeutus, ei pelkästään taiteellisesti luovien ja tieteenalojen nerojen, vaan jokaisen ihmisen elämässä.

2.2 Luovuuden peruselementit

Luovuuden psykologinen tutkimus on alkanut 1950-luvulla. Eniten sitä on tutkittu juuri psykologiatieteen piirissä, mutta myös monilla muilla tieteen aloilla. Psykologiassa on syntynyt luovuuden tarkasteluun tutkimustraditio, jossa luovuutta tarkastellaan eri ulottuvuuksien kautta jaottelemalla se peruselementteihin. Tutkimustapa on tuottanut tuloksia 1950-luvulta asti, mutta nykyisin se on puutteellinen esimerkiksi työyhteisöjen tai ihmisryhmien kollektiivista luovuutta tutkittaessa. Tästä johtuen luovuuden tutkimusta onkin pyritty kehittämään monitieteisempään ja kokonaisvaltaisempaan suuntaan. (Koskennurmi-Sivonen & Seitamaa-Hakkarainen, hakupäivä 3.2.2011; Koski 2001, 60.)

Myös kasvatustieteen tohtori ja luovuuden asiantuntija ja kouluttaja Jussi T. Koski toteaa elementteihin jaottelevan tutkimusperinteen olevan yksipuolinen, sillä siinä tutkitaan luovuuden osatekijöitä toisistaan erillisinä asioina ja näin kokonaisnäkemyksellinen ote luovuudesta jää puuttumaan. Kuitenkaan se, että luovuuden tutkimuskohteiden tarpeet ovat nykyisin erilaisia kuin ennen, ei vähennä luovan yksilön ja luovien ympäristöjen

tutkimuksen tarvetta. Perinteinen tutkimustraditio voi edelleen paljastaa uutta tietoa esimerkiksi 2000-luvulla elävän yksilön luovuudesta. (Koski 2001, 61–62.) Koska tarkastelen tutkielmassani yksilön tapaa kokea luovuutensa tietyssä ympäristössä, käy tämä luovuuden elementteihin jaotteleva tutkimustapa hyvin aiheeni tutkimusmetodiksi.

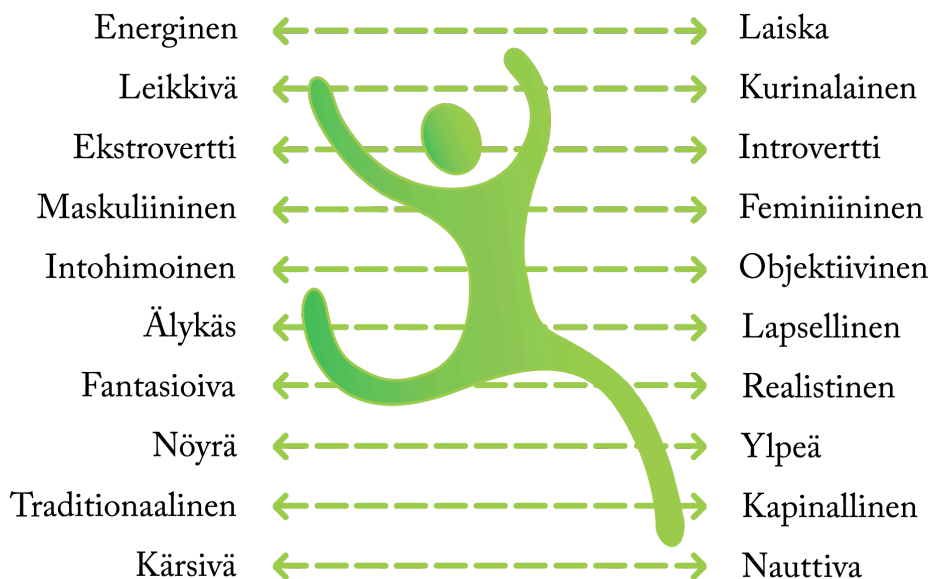
Professori Kari Uusikylän mukaan nykyisessä luovuustutkimuksessa luovuus jaetaan neljään elementtiin: (1.) yksilön eli persoonan piirteet, (2.) luova prosessi vaiheineen: ongelman havaitseminen, hautomisvaihe, oivallus sekä ratkaisun hyväksyminen tai hylkääminen, (3.) produkti eli luomisessa syntynyt tuote ja (4.) ympäristön vaikutus yksilön luovuuteen ja sen kehitykseen. (Uusikylä 1999, 56.) Helpottaakseni näiden neljän elementin hahmottamista olen tehnyt alla olevan kuvion (katso kuvio 1). Seuraavissa alaluvuissa käsittelen kolmea ensimmäistä luovuuden peruselementtiä: luovan yksilön piirteitä, luovaa prosessia ja sen ilmiöitä sekä luovuuden produktia.

KUVIO 1. Luovuuden neljä peruselementtiä.

2.2.1 Yksilön piirteet

Uusikylä viittaa luovaa yksilöä kuvatessaan unkarilaissyntyisen, nykyisin Yhdysvalloissa asuvan, psykologian professori Mihaly Csikszentmihalyin näkemyksiin. Hän on kuvannut luovan yksilön piirteitä kymmenen vastakkaisen adjektiiviparin avulla, jotka esiintyvät toteuttamassani kuviossa (katso kuvio 2). Luovan yksilön piirteissä vuorottelevat ääripiirteet, ja luovuus näyttäisi tarvitsevan suuren tunnekirjon skaalan näyttäytyäkseen elinvoimaisena ja tuottava. Ei tule unohtaa, että luovat yksilöt ovat aina keskenään erilaisia ja on täysin mahdotonta olettaa, että kaikki kymmenen adjektiiviparia ovat välttämätön luovuuden edellytys. (Uusikylä 1999, 56, 60.)

KUVIO 2. Luovan yksilön kymmenen vastakkaista adjektiiviparia.

Uusikylän (1999, 56) mukaan adjektiivipareissa esiintyvien yleisesti negatiivisiksi koettujen ominaisuuksien, lapsellisuuden tai ylpeyden, tullessa ilmi ihminen yleensä nolostuu käytöstään, mikä on tutkimuksien mukaan turhaa, sillä luovuus perustuu osaltaan yksilön itsessään epämiellyttäviksi kokemien piirteiden ja tunnetilojen hyödyntämiseen. Jos

ihminen jalostaa huonot piirteensä luovaan toimintaan ja pystyy oppimaan ikävienkin kokemusten avulla, on niillä itse asiassa luovuutta edistävä vaikutus.

Csikszentmihalyin määrittämistä adjektiivipareista energisyys-laiskuus-adjektiivipari näyttäytyy luovilla yksilöillä työskentelymotivaationa, joka ei toimi kellon tai kalenterin määräämään tahtiin. Työskennellessään luova yksilö voi jatkaa kurinalaisesti lähes vuorokauden ympäri, jos luova prosessi vaatii sitä. Vaihtoehtoisesti hän saattaa laiskotella pitkiäkin aikoja, jos inspiraatio ja luovuus jostain syystä katoavat. (Uusikylä 1999, 57.)

Älykkyys on luovan ihmisen piirre, mutta luovan tulee uskaltaa heittäytyä tarvittaessa lapselliseksi sekä leikkisäksi ideoidessaan, esimerkiksi kysymällä joidenkin mielestä itseltään selviä kysymyksiä lähestyessään ideoitavaa asiaa ehkä kokonaan uudesta näkökulmasta. Samoin mielikuvitus on luovan työskentelijän tärkeimpiä piirteitä, mutta ilman tiettyä realistisuutta ja kurinalaisuutta luovan yksilön työskentely saattaa perustua ole-mattomille perustuksille ja luova työ jäädä keskeneräiseksi. (Koski 2001, 57.)

Ekstrovertti eli sosiaalinen henkilö ja yksin viihtyvä introvertti esiintyvät niinikään usein luovan persoonan piirteissä. Luova yksilö nauttii niin sosiaalisesta eristäytymisestä ja yksin puurtamisesta kuin vuorovaikutuksessa olemisestakin. Yksinolo mahdollistaa henkilökohtaisten opittujen taitojen ja asioiden sisäistämisen. Yhdessäolo puolestaan antaa vaikutteita ja peilauspintaa luovuuden jalostamiseen. Nöyryys ja ylpeys yhdistyvät luovassa yksilössä niin alalla aiemmin tehdyn työn arvostamisena kuin mahdollisen sattuman ja onnen osallisuuden myöntämisenä työnsä menestykseen. Luovat ihmiset harvemmin jämähtävät onnistumisiinsa vaan jatkavat jo seuraavan projektin parissa edellisen menestyksen ollessa vielä tuore. (Koski 2001, 98.)

Luovissa ihmisissä esiintyy psykologista androgyynisyyttä. Tällaisien sekä maskuliinisina että feminiinisinä pidettyjen ajattelu- ja toimintamallien omaaminen kaksinkertaistaa luovan henkilön roolivalikoiman ja tarjoaa monenlaisia lähestymistapoja luovaan työhön. Luovalla yksilöllä voi olla ääripiirteinä taipumus kapinallisuuteen ja erilaisuuteen, vaikka hän kunnioittaakin esimerkiksi alansa historiaa ja traditioita. Rakkaus omaa alaa kohtaan, jopa pakkomielleisyyteen asti, on edellytys halulle tehdä luovaa työtä valitsemansa

alan parissa, ja objektiivisuutta tarvitaan arvioitaessa omia luovuuden tuotteita realistisesti. Adjektiivipareissa mainittu kärsimys on monille luoville persoonille inspiraation lähde, joka ajaa henkilön luovaan prosessiin flow'n ja sen tuottaman nautinnon pariin aina uudelleen. (Uusikylä 1999, 58–59; Koski 2001, 99.)

Flow

Flow on psykologian tohtori Mihaly Csikszentmihalyin kehittämä subjektiivista¹ optimaalista kokemusta kuvaava termi. Flow-tilassa yksilön keskittyminen on niin voimakasta, että tietoisuus ja ajantaju katoavat ja tarkkaavaisuus on keskittynyt ainoastaan käsillä olevaan tehtävään. Flow'sta saatava hyvänolon tunne ja itse virtaustila ovat niin palkitsevia, että tilaa tavoitellaan tietoisesti niin työssä kuin harrastustenkin parissa. (Csikszentmihalyi 1990, 113.)

Flow'n ja luovuuden katsotaan olevan sama asia, mutta luovuus voi toteutua myös ilman flow'ta. Virtaustila esiintyy silloin, kun yksilö toimii oman suorituskykynsä ääri rajoilla, ja sen tavoitteleminen ohjaa hänet jatkuvasti ylittämään itseään. (Koskennurmi-Sivonen & Seitamaa-Hakkarainen, hakupäivä 18.3.2011). Luomisprosesseissa ei ole aina tarjolla flow'n syntymistä edesauttavia piirteitä, kuten toiminnan onnistumisesta saatavaa jatkuvaa palautetta tai yksilön taitoihin nähden sopivaa tehtävän vaikeustasoa. Yleisesti flow'n kesto vaihtelee paljon esimerkiksi yksilön persoonallisuuden ja tekeillä olevan tuotteen mukaan. (Uusikylä 1999, 67.)

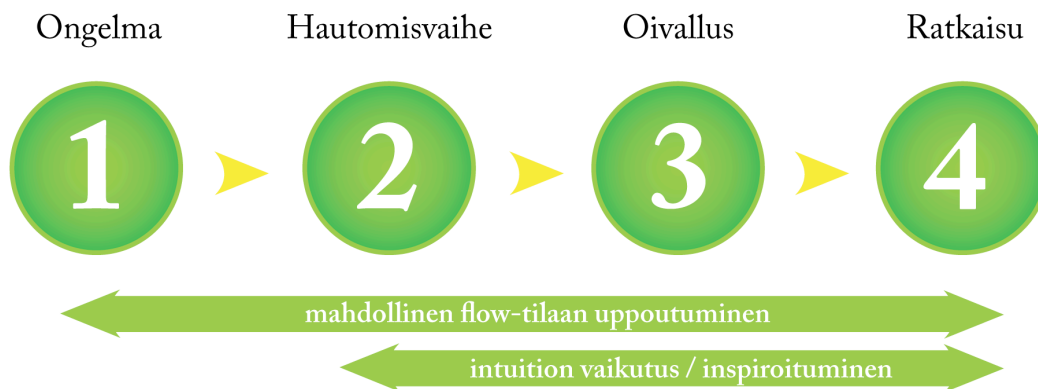
Mielestäni flow on helpompi saavuttaa graafisessa suunnittelussa silloin, kun käsillä on jokin uusi toteutustekniikka tai ennen kokematon asia, koska tällöin keskittyminen on intensiivisempää verrattuna itselle jo tuttua asiaa toteutettaessa. Esimerkiksi itselleni vielä uudessa asiassa websuunnittelussa välittömän palautteen saanti tuntuu toteutuvan lyhyellä aikavälillä, kun koodin toimintaa täytyy testata jatkuvasti selaimessa. Tietysti säännöt ovat websivujen tuottamisessa ulkoasun toimivuuden ja koodin osalta selkeät, joten näiden kokemusten pohjalta koen palautteen ja sääntöjen toteutumisen työskentelyssä olevan suuri osatekijä flow-tilaa tavoitellessani.

¹ Henkilökohtainen kokemus, ihmisen omasta näkökulmasta kuvailtu.

Flow-kokemuksen ydin ja tilasta saatava nautinto eivät ole verrattavissa fyysisen nautinnon, kuten syömisen ja nukkumisen, tuottamaan hetkelliseen mielihyvään, sillä ihmisen perushalujen tyydyttäminen ei muuta merkittävästi tämän tietoisuutta. Flowssa tapahtuu psyykkisen energian virtausta ja sen kohdentamista johonkin itsellemme arvokkaaseen tekemiseen. Tällainen psyyken ja henkisen energian suuntaaminen itselle tärkeään asiaan vaatii paljon tahdonvoimaa, pitkäjänteisyyttä ja tunnetta. (Uusikylä 1999, 65–66.)

2.2.2 Luova prosessi vaiheineen ja ilmiöineen

Tutkija Graham Wallasin 1926 tekemä nelivaiheinen jaottelu on yleisin luovuustutkimuksessa esiintyvä luovan prosessin kuvaus, ja sen vaiheet ovat esiteltyinä toteuttamassani kuviossa (katso kuvio 3). Vaiheet ovat samat kuin ongelmanratkaisussa: ongelman löytäminen, hautomisvaihe, oivallus ja ratkaisun oikeellisuuden hyväksyminen tai hylkääminen. (Uusikylä 1999, 63.) Kokemukseni mukaan luovan prosessin neljä vaihetta toteutuvat yleisesti myös graafikon työskentelyssä.

KUVIO 3. Luovan prosessin nelivaiheinen jaottelu.

Ensimmäisessä vaiheessa tiedostettaessa ongelma kootaan muistista tai ulkopuolisista lähteistä aiheeseen liittyvää aineistoa ratkaisun kehittelyä varten (Ruth 1984a, 22).

Graafikko perehtyy yleensä tässä vaiheessa asiakkaan toimintaan ja tarpeisiin siirtyen sitten itse työnannon kypsyttelyyn, joka voi kestää parista päivästä viikkoihin. Hautomisvaiheessa sisäistetään ongelman taustat ja siihen vaikuttavat asiat. Tällöin voidaan ideoida ja harkita esimerkiksi ryhmässä, miten tehtävä kannattaisi lähteä ratkaisemaan. Jos ratkaisua ei synny heti, ongelma siirretään syrjään, ikään kuin lepotilaan, alitajunnan työstäessä sitä ihmisen muiden toimien, esimerkiksi harrastusten tai nukkumisen taustalla. (Ruth 1984a, 22.)

Yksilön tunnot vaihtelevat hautomisvaiheessa – erityisesti taideaineiden parissa työskentelevien joukossa – hermostuneisuudesta ja unettomuudesta aina masentuneisuuteen ja maaniseen innostuneisuuteen sen mukaan, miten miellyttäväksi tai helpoksi ongelmanratkaisu koetaan. Tällaiset tuntemukset ovat edellisessä luvussa käsittelemieni luovan persoonan ääripiirteiden ilmenemistä. Erityisesti taiteellinen luova prosessi, jossa työskentelyn tavoite ei aina ole selvä, tarvitsee näitä syviä ja laaja-alaisia ääripiirteiden aiheuttamia kokemuksia tuottaakseen onnistuneita luovia tuotteita. (Uusikylä 1999, 64.)

Luovan prosessin kolmas vaihe – oivallus – kuvaa sitä, kun ongelmanratkaisijan sisäinen lamppu syttyy. Ratkaisu voi ilmestyä mieleen kuin tyhjästä. Tällöin puhutaan intuition² vaikutuksesta, joka tarkoittaa sisäisen, vaistonvaraisen oivalluksen tai näkemyksen ilmentymistä. (Dunderfelt 2008, 31.) Intuiitiivinen näkemys syntyy yksilön mielessä tunteiden ja piilotajunnan, mielen tiedostamattoman osan toimesta. Ihmisen sisällä syntyvä intuiitiivinen tuntemus muotoutuu vanhojen kokemusten, muistikuvien, toiveiden ja pelkojen tai unien pohjalta, jotka ovat varastossa yksilön alitajunnassa (Watson 1973, 283–284). Tästä sisäisestä piilotajuisesta toiminnasta ihminen tiedostaa vain tulokset, jotka heijastuvat mieleen ongelman ratkaisuna. (Dunderfelt 2008, 31, 38.)

Oivallusvaiheessa voi tapahtua intuition sijasta tai sen ohella inspiraation kokeminen eli tiedostettu tai tiedostamaton sysäys. Inspiraatio syntyy avoimessa rohkeassa mielessä, ja siihen tarvitaan niin sanottu nälkätila, jossa kaivataan ja etsitään uusia vaikutelmia. Toisin kuin sisäisestä tiedostamattomasta syntyvä intuitio inspiraatio tulee oman mielen ulkopuolelta, graafikoilla esimerkiksi ihmisten ja heidän töiden tai vaikka luonnon tai

² Latinaksi *intueor*, joka tarkoittaa katsomista, näkemistä ja sisäistä näkemistä.

musiikin taholta. Inspiraation lähde toimii kuin muusana itse luovalle prosessille vapauttaen mielelle virikkeitä työtä varten. Inspiroitumisen edellytys on, että pystyy antautumaan tuntemattomalle vaikutukselle ja kokeilemaan uutta erehtymisenkin uhalla. (Hägglund 1984, 129–130.)

Oivalluksen jälkeen alkaa luovan prosessin neljäs ja viimeinen vaihe: ratkaisun fyysinen toteutus. Toteutuksen jälkeen syntynyt ratkaisu eli luovuuden produkti saa osakseen kriittistä arviointia niin itse tekijältä kuin mahdollisilta alan asiantuntijoiltakin. Graafikon työssä asiakas on viimekädessä se henkilö, joka päättää ratkaisun oikeellisuudesta. Toki graafikko pyrkii vakuuttamaan asiakkaansa siitä, että juuri tämä tietty ratkaisu on vastaus asiakkaan tarpeisiin. Arvioinnin päätteeksi luovuuden produkti joko hylätään ja palataan takaisin hautomis- ja työstövaiheisiin kokeilemaan jonkin vaihtoehdoisen ratkaisun toteutusta, tai hyväksytään ratkaisuksi käsillä olleeseen ongelmaan. (Uusikylä 1999, 68).

2.2.3 Luovuuden produkti

Edellisessä luvussa kuvattu luova prosessi tuottaa produktin, jonka muoto voi olla konkreettinen tuote tai abstrakti asia, kuten matemaattinen kaava, patentti tai tieteen teoria. Luovan produktin tunnusmerkeiksi on määritelty luodun tuotteen yleinen arvo, uutuus tai omaperäisyys sekä se, että tekijä itse kokee produktin itselleen arvokkaaksi ja merkitykselliseksi (Ruth 1984a, 30).

Yleisesti arvokas tuote on ollessaan korkeatasoinen. Arviointikriteerit vaihtelevat alan mukaan. Taiteellinen korkeatasoinen produkti on ilmaisultaan spontaani ja siinä on yhdistelty erikoisia puhuttelevia asioita. Tieteen alalla esimerkiksi uusi käsite, joka muuttaa tehtyjen tutkimuksien viitekehyksiä tai painopistettä ratkaisevasti, hyväksytään luovan prosessin arviointikriteerit täyttäväksi produktiksi. (Ruth 1984a, 31.)

Produktin tekijä kokee onnistuneensa luovassa prosessissa ja ilmaisussaan silloin, kun aikaansaannosta katsoessaan tekijä tavoittaa uudelleen ennen toteutusvaihetta koetun sisäisen illuusionsa produktista (Hägglund 1984, 134). Aikakautensa yleisössä saattaa

julkisuuteen ilmestyttyään uusi ja omaperäinen luovuuden tuote kohdata vastustusta. Tekijän itseilmaisua ei tällöin pidetä luovuutena eikä produktia luovana tuotteena. Tällainen yleisön vastustus voi olla merkki todella merkittävästä luovuuden tuotteesta. Seuraava sukupolvi saattaa päätyä tunnustamaan produktin luovan arvon, jolloin produktin tekijä osoittautuukin olleensa aikaansa edellä. (Aukeantaus, hakupäivä 14.2.2011.) Monet suurimmista keksijöistä ja taidemaalareista tuotteineen ovat nousseet kuuluisuuteen vasta kuolemansa jälkeen.

Sekä luovuus että luovien produktien määrät vähenevät tutkimuksien mukaan vanhuudessa. Myös luomisvaikeudet ovat yleisempiä luovan yksilön iän karttuessa, ja tämä johtunee erilaisista vanhuudessa voimistuvista piirteistä, kuten varovaisuudesta, sovinnaiseen käytökseen mukautumisesta sekä tietojenkäsittelyn hidastumisesta. Myös ankara itsekritiikki on tekijä, joka saattaa lamauttaa esimerkiksi taiteilijan tämän vanhoilla päivillä ja siten myös produktit jäävät syntymättä tai keskeneräisiksi. Oma sisäinen itsensä ylittämisen vaade voi olla vapaudessa viihtyvälle luovuudelle liikaa. (Ruth 1984b, 56.)

Pääsääntöisesti parhaat ideat ja produktit tuotetaan puolielämän kriisin aikoihin noin 35-vuotiaana, jolloin luovuus joko puhkeaa kukkaan tai sammuu nuoruuden menettämisen surutyön tuloksena. Produktin toteutus vie oman aikansa riippuen tekijän sisäisestä palosta aiheuttaen kohtaan. Toiset työstävät samaa produktia koko elämänsä ajan pystymättä vangitsemaan sisäistä näkemystään. Tuotteliaimpia produktien luoja luovat yksilöt ovat noin 30–40-vuotiaana riippuen alasta. Matemaattisten aineiden edustajat ovat huipulla varsin nuorena, kun taas musiikin ja säveltämisen saralla luovia tuotteita syntyy vielä 70-vuotiaana. (Ruth 1984b, 53–57.)

3 YMPÄRISTÖN VAIKUTUS LUOVUUTEEN

Ympäristö luovuuden elementtinä on tutkielmani kannalta tärkein, joten käsittelen sen omana aihekokonaisuutenaan. Luovuuteen vaikuttavalla ympäristöllä tarkoitetaan tiettyjen ihmisten, tietyn aikakauden ja asioiden muodostamaa merkityssuhdeverkostoa, jonka ympäröimänä ja keskiössä yksilö kasvaa ja elää. (Uusikylä 1999, 72.) Käsittelen ensin luovuuteen vaikuttavia ympäristöjä yleisesti, ja sen jälkeen keskityn asuin- ja elinympäristöjen, erityisesti maaseutuasumisen, vaikutuksiin yksilön luovuudessa ja sen kehityksessä.

3.1 Ympäristön määrittelyä

Ihmisen luovuus kehittyy prosessina, johon vaikuttavat monet asiat yksilön elinkaaren aikana. Erityisesti ympäröivällä todellisuudella on jatkuva vaikutus yksilön luovuuden kehitykseen. Perheyhteisön ihmiset, heidän luova elämäntapansa sekä elämänpiirit ja elinolosuhteet, joissa luova henkilö elää, muokkaavat niin yksilöä kuin tämän luovuuttakin. Samoin ihmistä ympäröivän sukupolven elämän ja ajankuvan murrokset vaikuttavat minäkuvaan monenlaisin muutoksin. (Ruth 1984b, 52; Siltala 1984, 65.)

Yksilön luovuuden kehitys alkaa syntymässä saatujen geneettisten tekijöiden ja ympäristön yhteisvaikutuksesta ja jatkuu läpi tämän elämän. Oman lisänsä luovuuden kehitykseen tuovat nuoruuden ja aikuisiän roolimallit sekä yhteiskunta ja ajan henki, jossa henkilö elää. Ammatinvalinnan, harrastuksien ja mielenkiinnon kohteiden myötä yksilön luovuus erikoistuu tietyille osaamisalueille. (Uusikylä 1999, 72; Ruth 1984b, 45.)

Aikuisiällä luovuuden kehitykseen vaikuttavat ammatinvalinnan ohella voimakkaimmin yksilön henkilökohtaiset edellytykset, kokemukset sekä tapahtumat elämässä. Ulkoiset tapahtumat, kuten perheestä ja urasta aiheutuvat kokemukset, ovat vuorovaikutuksessa oman persoonan ja asioiden sisäisen tiedostamisen kanssa. Nämä ilmiöt tapahtuvat samanaikaisesti monella tasolla ja ovat subjektiivisia kokemuksia. Tärkeä osa luomisen

dynamiikasta muodostuukin yksilön kokemien konfliktien, traumojen ja elämän käännekohtien kautta, joten käsitys luovuuden kukkimisesta kurjuudessa saattaa olla hyvinkin paikkansa pitävä. (Ruth 1984b, 52.)

Traumaattiset kokemukset erityisesti lapsuudessa, kuten vanhempien avioero, epämääräiset perheolot tai yksinäisyys ja sisäänpäinkääntyneisyys, ovat voineet edistää yksilön luovien prosessien kehittymistä lapsuudessa ja myöhemmässä elämässä. Epävakaasta kotielämästä ja perheen sisäisistä kommunikointiongelmista huolimatta luovat henkilöt ovat kuvailleet kotiympäristöjään avoimiksi ja vapaiksi. (Ruth 1984b, 40–42). Myös Uusikylä (1999, 71) toteaa, että vapaus tehdä itse asioita ja riippumattomuus vanhemmista sekä liiallisesta sovinnaisuudesta edistää lapsen positiivisen tahdon kehittymistä ja siten myös luovuuden kehitystä.

Huolimatta negatiivisista kokemuksista, kuten väheksynnästä saman ikäisten joukossa, ovat luovat henkilöt kertoneet saaneensa lapsuudessaan ainakin yhdeltä ympäristönsä aikuiselta, opettajalta tai sukulaiselta tukea luovaan itsensä ilmaisuun. Pienikin kannustin ympäristöstä riittää, mikäli luova henkilö kokee luovan toiminnan itselleen merkitykselliseksi. Ihminen tai ympäristö on voinut myös tarjota jo aikaisessa elämänvaiheessa henkilölle luovuuden alan, jolle suuntautua. Muusikkovanhemmat kannustavat lastaan usein musiikin pariin tai vaihtoehtoisesti aikakausi suosii tiettyä musiikkisuuntausta ja soitinta. Uusikylä viittaa Simontonin mielipiteeseen, että juuri sosiaalinen ympäristö ja kulttuuri yhdessä määräävät sen, mikä on arvostettu luovuuden suuntaus yhteiskunnassa ja yksilön elämässä. (Uusikylä 1999, 70–71.)

Yksilön kokemukset elämässä ja sosiaalisessa ympäristössä tuottavat luovuutta edistäviä tajunnan huippuja, joita voidaan kuvailla erilaisina oivalluksien kokemisena. Elämänmuoto ja ympäristö, joka tukee yksilön kiinnostuksen kohteita, oma-aloitteisuutta, inspiroitumista, emotionaalisia kontakteja sekä olosuhteiden vaihtelua, nostaa tajunnan astetta ja mahdollistaa yksilön luovuuden jatkuvan kehittymisen. (Bergström 1984, 167.)

Asuinympäristöt

Mielestäni ihminen valitsee asuinympäristönsä ja kotinsa yleisesti itseään miellyttävien asioiden mukaan. Yksilö voi joutua olosuhteiden pakosta, esimerkiksi työn tai opiskelujen vuoksi, asumaan pitkiäkin aikoja itselleen ikävässä asuinympäristössä siitä suuremmin kärsimättä. Yleensä kuitenkin jossain vaiheessa elämää, viimeistään vanhemmalla iällä, ihminen pyrkii kohottamaan asuinympäristönsä laatua (Nivalainen 2008, 19). Kotiympäristöineen on ihmisen voimien palautumispaikka, joten asuinympäristö tukee niin yksilön elämää kuin myös luovuuttakin. Luovan yksilön kokiessa asuin- ja elinympäristönsä itseään eheyttävänä ja inspiroivana asumis- ja työskentely-ympäristönä lienee esimerkiksi luovuuskriisiin ajautuminen epätodennäköisempää.

Pekkanen viittaa Laurosen tekemään tutkimukseen, jonka mukaan lapsuuden ajan ympäristön myönteiset ja epämiellyttävät kokemukset vaikuttavat siihen, millainen asuinympäristö miellyttää yksilöä aikuisuudessa (Pekkanen 1997, 65). Nuoruudessa muotoutunut mielikuva ihanneasuinympäristöstä päästään toteuttamaan aikuisuudessa hakeutumalla samaan tai samantyyliiseen asuinympäristöön kuin lapsuudessa, tai päinvastoin pyrkimällä korjaamaan lapsuuden ympäristössä koetut huonot puolet täysin vastakkaisella asuinympäristöllä kuin mitä lapsuudessa koettiin.

Kytö, Tuorila ja Leskinen viittaavat Allenin tutkimukseen, jossa kerrotaan ranskalaisen sosiaaliekologian ja psykologian tutkija Chombard de Lauven kehittämästä ”eksyksissä olemisen” käsitteestä. Sen mukaan ihmisen on nykyisin vaikeaa löytää paikkansa niin rakennetussa kuin sosiaalisessakin ympäristössä. Paikan löytämiseen vaikuttaa tapa, jolla ihminen kokee ulkoisen, kokemuksellisen ja sisäisen ympäristönsä. Infoähky ja jatkuvat ympäristömuutokset, joihin ihminen ei ehdi tottua, lisäävät psyykkistä eksyksissä olemisen sekä irrallisuuden tunnetta ja nostavat asumisstressiä erityisesti kaupungeissa. (Kytö, Tuorila & Leskinen 2006, 6.)

Kaupunkimaisten piirteiden sopimattomuus luonteelleni olivat eräitä oman paluumuutoni syitä. Koen, että maaseudulla ympärillä ei ole niin paljon ihmisiä, keinotekoisia ympäristöjä ja ahdasta asumista kuin kaupungissa. Luultavasti podin kaupungissa juuri asumisstressiä, joka näkyi minussa asioiden kiirehtimisena ja suorittamisena. Yritin saa-

da asiat tehtyä mahdollisimman nopeasti, jotta ehtisin viikonloppuna maaseudulle rauhoittumaan.

Muistan tunteneeni irrallisuutta ja välinpitämättömyyttä, joka aiheutui ympäristön jatkuvista muutoksista ja ihmisjoukoista. Ympärilläni olevat ihmiset ja ympäristö tuntuivat olevan hermostuttavassa liikkeessä ja muutoksessa koko ajan ilman, että ehdin tai edes halusin ehtiä mukaan. Myös kaupunkielämäni vahvasti kuulunut joka viikonloppuinen reissaaminen maaseudulle alkoi tuntua turhalta ja vaivalloiselta. Maaseudulle oli päästävä elämään väljemmin vaikka vain parin päivän ajaksi.

Mahdollisesta asumisstressin ilmenemisestä huolimatta kaupungit tarjoavat runsaasti sosiaalisia kontakteja sekä visuaalisuutta ja kulttuurielämyksiä niitä arvostaville ihmisille, joten kaupungit ovat jo pelkästään monimuotoisuutensa vuoksi luovuutta edistäviä ympäristöjä. Kaupunkeihin hakeutuvat asumaan erityisesti luovan luokan ihmiset, joiden työ on uusien ideoiden tuottamista jossakin muodossa. Ammatiltaan he ovat esimerkiksi opettajia, insinöörejä, tutkijoita tai taiteilijoita. Luovaa luokkaa kuvaillaan korkeasti koulutetuiksi sekä elämää ja työtään arvostaviksi luoviksi ihmisiksi. Luova luokka haluaa myös viihtyä työpaikallaan ja kokea työskentelyn mielekkäänä, ei elämää hankaloittavana ja rajoittavana tekijänä. Luovaan luokkaan kuuluvat arvostavat mahdollisuutta toteuttaa itseään kelloon tai vuorokauden aikaan katsomatta, ja juuri kaupunkiympäristöt tuntuvat mahdollistavan tällaisen elämäntavan. (Florida 2004, 51.)

Suurin osa kuluttajista elää kaupungeissa, joten myös massiivisin mainonta ja markkinointi näyttäytyy kaupunkien ympäristöissä. Tästä johtuen enemmistö arvostetuista ja tuotteliaista mainonnan suunnittelijoista työskentelee ja asuu kaupungeissa tai niiden läheisyydessä. Luovaan luokkaan kuuluneeseen myös sellaisia ihmisiä, joille kaupungin hektisyydellä on elämänlaatua heikentävä vaikutus. He asuvatkin usein kaupungin laitamilla tai maaseudulla, ja ensisijaisena kriteerinä heillä on elämässään työpaikan sijasta asuinpaikka. Työn haun he keskittävät asuinpaikkansa lähialueille. (Florida 2004, 163.) Viime vuosikymmenet maaseutualueet ovat jatkaneet tasaista autioitumista ihmisten lähtöissä kaupunkeihin joko töiden, palveluiden tai sosiaalisten suhteiden perässä. Maaseu-

dun graafisten suunnittelijoiden osuus on lähes olematon verrattuna kaupungeissa olevien graafisten suunnittelijoiden määrään.

3.2 Asuinympäristönä maaseutu

Omakotitaloasuminen maaseudulla on Suomen alkuperäinen asumismuoto. Se on myös ympäristönsä puolesta luonnonläheisin ja häiriöttömin asumismuoto. Luvun teoriapohjana olen käyttänyt Kirkkonummen, Sipoon ja Porvoon maalaiskunnan alueilla tehtyä tutkimusta haja-asutusalueella asumisesta. Täydennän näitä tuloksia omilla kokemuksillani, jotka vastaavat näkemystä Pohjois-Suomen haja-asutusalueella asumisesta. Etelä-Suomessa tehdyn tutkimuksen tulokset ovat verrattavissa Pohjois-Suomen maaseudulla asuviin sillä erolla, että pohjoisen haja-asutusalueilla asuvien palveluiden taso on saman tasoinen tai huonompi sekä välimatkat yleisesti pidempiä kuin Etelä-Suomen haja-asutusalueilla.

Maaseutu on yleisesti haja-asutusaluetta tai syrjäseutua. Haja-asutusalue on Suomen laissa määritelty asetuksen (277/1997) mukaan asema- tai rakennuskaavalla vahvistetun kaupungin, kuntakeskuksen tai muun siihen rinnastettavan tiiviin asutuksen ulkopuolella sijaitseväksi alueeksi. Syrjäseutu puolestaan kuvaillaan haja-asutusalueeksi, joka sijaitsee etäällä kaikista palveluista (Pekkanen 1997, 18, 22). Syrjäseudulla auto on välttämättömyys normaalielämän mahdollistamiseen, mutta se, mitä kodin seinien ulkopuoli luontoineen ja säävaihteluineen tarjoaa, kompensoinee syrjäseudun palveluiden puutetta.

Miksi maaseudulle?

Yleisesti haja-asutusalueille muuton syitä voivat olla muun muassa elämänvaihe sekä sosiaaliset syyt, kuten avioitumiseen, eroamiseen tai vanhenemiseen liittyvät tekijät, tai muuttaminen voi olla myös puhtaasti asuin ympäristöhakuista. Aiemmin totesin Pekkanen tutkineen, että jos lapsuuden kasvuympäristö koetaan positiiviseksi, voivat yksilön mieltymykset ympäristön suhteen kallistua niin, että jossain vaiheessa aikuisuuttaan hän tuntee tarvetta palata tähän laadukkaaksi kokemaansa elinympäristöön. (Pekkanen 1997, 65.) Tämän käsityksen mukaan haja-asutusalueelle pyrki erityisesti lapsuusvuotensa maaseudulla viettäneitä ihmisiä.

Omalta kohdaltani juuri lapsuusajan positiiviset asumiskokemukset syrjäseudulla vaikuttavat valintoihini nyt aikuisuudessa. Erityisesti lapsuuden koti sijaintinsa ja ympäristönsä puolesta on vaikuttanut asuinpaikkapäätökseeni. Olen aina viihtynyt luonnon ympäröimänä, joten paluuni maaseudulle on ollut itselläni tiedossa jollain tasolla jo kaupunkiin opiskelemaan lähtiessä. Väljä asuminen luonnon ympäröimänä tukee luonnettani ja tunnen olevani maaseudulla asuessani lähempänä sisäistä itseäni.

Pekkasen teettämän haja-asumista koskevan tutkimuksen mukaan erityisen hyviksi puoleksi haja-asutusalueella asumisessa koetaan yleinen vapaus, ympäristön rauhallisuus ja luonnonläheisyys. Maaseudulla asuminen mahdollistaa valinnanvapauden niin yksilölliseen rakentamiseen, harrastamiseen kuin liikkumiseenkin. Jo pelkkä illuusio maaseudulla toteutuvasta valinnan vapaudesta riittää helpottamaan ihmisen kokemaa ahdistusta yhteiskunnan vaateista. (Pekkanen 1997, 67.)

On samantekevää, toteutuuko maaseudulla vapaus itse asiassa lainkaan, kunhan ihminen vain itse uskoo sen toteutuvan. Maaseudulla asuminen antaa tunteen vapaudesta, mutta samalla se myös rajoittaa elämää esimerkiksi olemattomilla palveluilla ja sairaanhoidolla sekä pakolla omistaa auto. Jos maaseudun positiiviset asiat koetaan sen huonoja puolia voimakkaammiksi, ei syrjäseudulla asuminen luultavastikaan tuota ahdistusta tai ongelmia.

Huonoiksi puoleksi maaseudulla asumisessa Pekkasen teettämässä tutkimuksessa mainitaan liikkuminen, joka on vahvasti henkilöautosidonnaista huonojen julkisen liikenteen palvelujen vuoksi. Työpaikat sijaitsevat yleisimmin suurissa kaupungeissa, joten työmatka saattaa olla useita kymmeniä kilometrejä. Rajalliset palvelut koetaan myös huonoksi puoleksi maaseudulla asumisessa, mutta niitä palveluja, joita oma asuinseutu ei tarjoa, hankitaan työmatkojen ohella suuremmista palvelukeskitymistä. (Pekkanen 1997, 146–148.)

Oma työmatkani on noin 110 kilometriä, ja kuljen kaupunkiin keskimäärin kolmena päivänä viikossa. Kulkupäivät ovat sekä väsyttäviä matkustamisen osalta että antoisia

useiden päivän aikana tapahtuvien sosiaalisten kontaktien ansiosta. Jos vietän useamman päivän kotona, huomaan sieltä taas lähtiessäni eilleeni kuin kuplan sisällä, varsinkin jos sosiaaliset kontaktit päivien aikana ovat olleet hyvin vähäisiä. Tästä syystä kaupungissa käymisellä, vaikka sinne pääsemiseen täytyykin nähdä vaivaa, on mielestäni erittäin tärkeä osa vaihtelun tuojana elämässäni.

Luonto

Haja-asujille luonto esittäytyy monipuolisempänä kuin kaupunkien keinotekoisissa puisto- ja metsäympäristöissä. Erämaametsäalueet, suot, purot ja lammet sekä laaja eläimistö vilkastuttavat haja-asutusalueiden luontoa verrattuna kaupunkien tarjoamiin luontoelämyksiin. Maaseudulla luonnonläheisyys on mahdollista kokea jo olohuoneen ikkunoista. Syntyneen luontosuhteen ansiosta esimerkiksi vuodenajan vaihtelut nähdään maaseudulla selvemmin ja ne koetaan itselle virikkeellisinä. (Pekkanen 1997, 92.)

Haja-asujat kokevat luonnon voimakkaasti asuessaan täysin sen ympäröimänä ja arvostavat luonnon tarjoamaa toiminnallisuutta jopa enemmän kuin sen esteettistä merkitystä. Toiminnallisuus tulee esiin luonnossa toteutettavien harrastusten kautta. Sienestys, marjastus, metsästys ja kalastus sekä yleinen tontin kunnossapito ovat haja-asujalle tärkeitä toimia, sillä niillä on tärkeä rooli tasapainottavana tekijänä työn ja urbaanin³ elämäntavan välillä. (Pekkanen 1997, 94–95.) Nuorena koin luonnon enemmän esteettisesti, mutta muutettuani takaisin maalle huomasin, ettei pelkkä pihalla seisoskelu ilmasta ja ympäristön esteettisyydestä nauttien enää riittänyt, vaan oli oltava toimintaa, kuten kasvimaan pitoa tai marjastusta.

Kun on jo lapsena oppinut arvostamaan ympärillä olevaa tilaa, tuulta ja vettä, on niistä mielestäni vaikea luopua jatkossa. Kaupungissa asuessani koin seuraavani vuodenaikojä ja pääseväni nauttimaan niistä lähes riittävästi, mutta viime vuoden aikana maaseudulla asuessani olen kokenut lapsuudesta unohtuneita asioita, kuten pimeään syysyön tähti-taivaan. Ehkä rentoudun tehokkaammin, kun lapsuudestani tutut tuntemukset nousevat esiin seurattessani luonnon tapahtumia.

³ Suurkaupunkimainen, kaupungistunut, kaupunkielämälle ominainen. Nykyaikaiseen kaupunkielämään viittaavaa. (Pienehkö sivistyssanakirja, hakupäivä 16.3.2011.)

4 LUOVUUS HAJA-ASUTUSALUEILLA POHJOISESSA

4.1 Menetelmä ja aineiston kerääminen

Tutkin Pohjois-Suomen haja-asutusalueilla asuvien graafikoiden ja viestinnän parissa työskentelevien näkemyksiä asuinympäristöstään ja niiden vaikutuksia luovuuteen. Kyseessä on laadullinen tutkimus, jonka tutkimusaineisto on koottu sähköpostin välityksellä toteutetulla strukturoidulla eli avoimella kyselyllä (liite 1). Koin tämän vaihtoehdon aiheeni kannaltani parhaaksi, koska vapaasti muotoilluista vastauksista, niiden yleisilmeestä ja pituudesta saa tarkemman kuvan henkilön motivaatiosta ja mielenkiinnosta aiheetta kohtaan. (Ks. esim. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 196.)

Kyselylomakkeessa kysyin ensin perustietoja vastaajasta: sukupuoli, asuinpaikkakunta, yritys ja koulutus. Seuraavaksi kysyin niin asuinympäristöä koskevia kysymyksiä, asuinpaikan valintaan vaikuttaneita seikkoja ja asuinpaikan vaikutuksia työskentelyyn, kuin myös henkilön luovuuteen liittyviä kysymyksiä, kuten minkä asioiden kokee vaikuttaneen luovuuteensa sekä mistä inspiroituu.

Rajasin kyselyni koskemaan pohjoisessa haja-asutusalueilla tai pienemmissä kaupungeissa asuvia ja media-alalla työskenteleviä ihmisiä, koska olin kiinnostunut erityisesti maaseudulla asuvien graafikoiden asuinympäristö- ja luovuusnäkemyksistä. Kartoitin media-alalla toimivia henkilöitä Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin haja-asutusalueilta jättäen pois alueiden suurimmat kaupungit Oulun, Kajaanin ja Rovaniemen. Tiedonhaussa käytin internetin osoitetietokantoja sekä yritysrekistereitä ja viestinnän parissa työskentelevien henkilöiden omia kontakteja. Lähetin kyselyni 20:lle, joista 13 palautti vastauksensa. Alla käsittelen saamiani vastauksia tutkimuksessa esiin nousseiden aihepiirien avulla.

4.2 Aineiston käsittely

Kyselyyn vastanneista 3 on miehiä ja naisia 10. Iältään he ovat 30–58-vuotiaita, joten lähes kaikki työikäiset ovat edustettuna aineistossa. Koulutukseltaan vastaajissa on niin media-assistentteja, medianomeja, merkonomeja kuin taiteiden maistereitakin. 9 ilmoitti toimivansa graafisena suunnittelijana tai art directorina⁴, yksi toimitusjohtajana ja yksi tuottajana mainostoimistossa sekä yksi valokuvaajana ja yksi konseptisuunnittelijana⁵.

Vastaajat kertoivat valinneensa asuinpaikkansa pääasiassa puolison työpaikan, syntymäpaikkansa tai lapsuuden asuinympäristön perusteella. Saman tuloksen sai myös Nivalainen haja-asumista ja sinne muuttoa koskevissa tutkimuksissaan (Nivalainen 2008, 19). Haja-asutusalueille päädytään asumaan myös maaseudun läheisyyden toivossa ja harrastusten kautta. 2 vastaajista totesi lähteneensä seikkailemaan ja jääneensä sille tielle.

Yleisesti hyviksi puoliksi asuinympäristössään vastaajat kokivat niin maaseutumaisen ympäristön, kiireettömän elämänmenon ja sen mahdollistaman työrauhan kuin myös luonnon, ilmaston, edullisen elämisen sekä paikan pienuuden. Erityisesti huonot yhteydet ja pitkät välimatkat nähtiin asuinympäristön ikävinä puolina.

Työ- ja mielenrauha

Haja-asutusalueilla toteutuva kotitoimistotyöskentely tai lyhyt työmatka säästävät aikaa ja rahaa, joten työskentelyn koettiin olevan tehokkaampaa ja työrauhan taattu verrattuna esimerkiksi avokonttorityöskentelyyn. Eräs vastaaja kertoo, ettei tiedä mitään ihanampaa kuin aloittaa päivä rauhassa kahvia koneen ääressä juoden villasukat jalassa ja hiukset silmillä. Hän tuntee saavansa paljon enemmän aikaa kotoa käsin työskennellessään ja kertoo huomanneensa palavereiden puuttumisen tehostavan työaikaansa. Toinen vastaaja taas toteaa maaseudun ihmisten arvostavan usein samantyyllisiä asioita, eli arvomaailmat työkavereiden kesken kohtaavat maaseudulla helpommin kuin kaupungeissa.

⁴ AD vastaa visuaalisten ilmeiden ideoinnista sekä toteutuksesta ja vastaa nimetyistä asiakkaista ja projekteista (Ammattinetti, hakupäivä 16.3.2011).

⁵ Konkretisoi asiakkaan visiot sanoiksi, kaavioiksi ja toteutus suunnitelmiksi, joiden pohjalta muut tiimin jäsenet toimivat (Mäenpää, hakupäivä 16.3.2011).

Eräs vastaajista toteaa, että haluttaessa menestyä maaseudulta käsin on työn osaamisen ja laadunhallinnan oltava aina parempaa ja monipuolisempaa kuin keskimäärin muualla. Vastauksista saikin yleiskuvan, että maaseudulla asumisessa vahvasti ilmenevä rauhallisuus ja kiireettömyys mahdollistavat työskentelyssä enemmän aikaa juuri töiden kypsytelyyn, laadunhallintaan ja viimeistelyyn. Muun muassa hiljaisuus ja luonto ympärillä tukee keskittymistä sekä mahdollisuutta hiljentää ärsykkeet. Useampi vastaaja mainitsee myös ympäristön avaruuden ja mahdollisuuden katsoa kauas antavan mielenrauhaa ja rentoutusta.

Vastaajista 11 kokee asuinympäristönsä tukevan luovaa työskentelyä sekä ideointia. Eräs vastaaja kertoo hänen työskentely-, asuin- ja vapaa-ajan ympäristön olevan juuri sellainen kuin hän haluaa ja paikan rauhallisen elämänrytmin suosivan hänen luovaa prosessiin. 2 vastaajista on sitä mieltä, että heidän asuinpaikallaan tai sen piirteillä ei ole vaikutusta työssä esiintyvään luovuuteen tai ideointiin. Toinen näin vastanneista toteaa luovutensa tulevan sisältäpäin ja inspiraation itse työtehtävästä eikä näin koe ympäristöä tärkeänä vaikuttimena työskentelyssään.

Luonto

Valo, värit, virtaava vesi, metsä ja vaaramaisemat sekä mahdollisuus katsoa kauas ovat vastaajien mielenrauhan ja rentoutumisen lähteitä. Eräs vastaaja kommentoi uskovansa, että menisi kaupungissa ikään kuin tukkoon, koska ei pidä kaupunkiympäristössä ominaisista kiviseinistä, pakokaasuista ja moottorin äänistä. Asuinympäristön hiljaisuuden ja luonnon koetaan vaikuttavan turhien ärsykkeiden poissaoloon ja keskittymiskykyyn positiivisesti.

Suuri osa vastaajista kertoo saavansa erityistä inspiraatiota luonnosta ja siellä liikkumisesta, mutta myös yleisesti kaikesta ympärillään tapahtuvasta niin paikallisesti kuin globaalistikin. Virikkeitä työhön haetaan internetistä, kirjastosta, luonnosta ja matkailemalla. Osa vastaajista mainitsee inspiroituvansa myös ihmisten ja kollegoidensa kanssa käydyistä keskusteluista sekä vapaista assosiointitilanteista. Eräs toteaa inspiroitumisen kannalta parhaan paikan olevan oma päänsä.

Vapaa-ajan toimet vaikuttavat olevan lepoa ja eräänlaista inspiroitumisen aikaa. Eräs vastaaja kertoo ideoinnin ollessa käynnissä mieleen nousevan erilaisia kuvia ja värejä ja toinen piirtelevänsä tai lähtevänsä lenkille. Suurella osalla työn ulkopuolinen aika sisältää luonnossa liikkumista ja siellä harrastamista kuten kalastelua tai lenkkeilyä koiran kanssa.

10 vastaajan mielestä asuin ympäristön vaikutukset ovat konkreettisesti nähtävissä valmiissa tuotteissa. Erityisesti vaikutukset näkyvät silloin, kun asiakkaat ovat lähialueelta ja heidän ammatinharjoittamisensa luontoon liittyvää. Eräs vastaajista kertoo valmiissa töissä näkyvän myös työn toteuttaja ja sitä kautta ympäristö, jossa sen suunnitteli ja elää sekä asiat joita hän arvostaa. Jos vastaaja itse koki luonnon ja ympäristön kulttuurisesti hänelle tärkeäksi, totesi hän ympäristön, eli itsensä, näkyvän varmasti myös töissään. Erityisesti ekologisten valintojen työskentelyssä ja tuotteissa katsottiin asuin ympäristön vaikuttamiksi seikoiksi. 3 vastaajaa kokee, että asuin ympäristö ei näy valmiissa töissä lainkaan.

Etäinen sijainti

Pienen paikan koetaan helpottavan työn markkinointia ihmisten tietäessä jo valmiiksi toisensa. Tästä huolimatta kyselyn mukaan haja-asutusalueilla kaivataan lisää asiakkaita ja työntekijöitä, mutta niiden saaminen koetaan vaikeaksi alhaisten hinta- ja palkkatasojen vuoksi. Alan verkostojen ja ihmisten kaukana oleminen samoin kuin koulutustilaisuuksien puute sekä pitkät ja kalliit matkat niihin koetaan etäisen sijainnin aiheuttamina ikävinä asioina. Myös huonot internet- ja puhelinyhteydet mainittiin muusta maailmasta eristäväksi tekijäksi.

Vastausten mukaan ainoat tasokkaat graafista suunnittelua tai taiteellista tuotantoa tarjoavat palvelut maaseudulla ovat internet ja kirjasto. Monet vastaajat mainitsevat, että ammattitaitoista graafista suunnittelua on maaseudulla niin vähän nähtävillä, että vaarana on perusratkaisuihin tyytyminen omassa työssä ja suunnittelussa. Vastaajien mielestä rauhallisuus toteutuu asuinpaikan pienuuden ja etäisyyden ansiosta, mutta samoista syistä kumpuaa myös toisinaan negatiivisina asioina koettavat ihmisten vähyys, pienet piirit ja jopa yleinen apatia kanssaihmissen joukossa. Vastaajat kertovat kaipaavansa kollegoi-

den kanssa toteutettavaa mielipiteiden vaihtoa ja kaukana asuvia samanhenkisiä ihmisiä. 2 vastaajista kertoo asennoituneensa niin, ettei asuinympäristössä ole huonoja puolia lainkaan.

Maaseudun luovuuskäsitykset

Kysyessäni vastaajien ideointitavoista töissään, vastaajista selvä enemmistö kertoo lähtevänsä ideoimaan töitään aina asiakkaan näkökulmasta. Eräs vastaaja toteaaakin, että kaupungista maalle siirryttyään ei ole tämän asian suhteen työskentelytavoissa tapahtunut muutosta: asiakkaan tarpeet ja tavoitteet ovat aina ideoinnin lähtökohta työskenneltiin sitten maalta tai kaupungista käsin. Kun on perehtynyt asiakkaan tarpeisiin, kohderyhmään ja toimintaympäristöön annetaan työn muhia jonkin aikaa ennen sen toteuttamista. Yksi vastaajista toteaa luovan prosessin olevan käynnissä koko ajan, sekä valveilla että nukkuessa. Aiheen kypsyttelyn ja sisäistämisen jälkeen toteuttamiskelpoinen idea pulpahtaa mieleen usein harrastusten parissa.

Pyytäessäni vastaajia kuvailemaan luovuuttaan oli tarkoitukseni kysymyksen avulla tarkastella vastaajien mielenkiinnon tasoa omaa luovuuttaan kohtaan: onko oman luovuuden osatekijöitä tullut mietittyä työn puurtamisen ohessa? Puolet vastaajista lähestyvät luovuuttaan kuvaillen sitä perinteistä graafista suunnittelua kunnioittavaksi, asiakasläh- töiseksi ja käytännölliseksi, mikä toisaalta kertoo totuuden graafikon työstä ennemmin perinteisenä kaupallisen alan palvelutyönä kuin vaikkapa ainutlaatuisena luovuuden ilmentämisenä.

Vastaajat kuvailevat luovuuttaan myös ympäristön vaikutuksien kautta, esimerkiksi vastaaja, joka toteaa luovuutensa tulevan savolaisista geeneistään, tai toinen, joka kuvailee luovuutensa luonnonläheisenä, pirskahtelevana ja putouksen lailla etenevänä virtana. Luovuutta kuvaillaan vastauksissa myös seuraavin lausein: on tai off, ei syty pakkopullasta tai kuin herääminen aamulla.

Viimeisimpänä kysyin vastaajien näkemyksiä oman luovuutensa kehittymisestä: mitkä asiat ovat vaikuttaneet luovuuden muotoutumiseen sellaiseksi kuin se tänä päivänä on? Vastaajat kertovat sen muodostuneen ja kehittyneen erityisesti elämänsähistoriansa, alan

koulutuksen sekä asuinympäristönsä kautta. Näiden lisäksi avoimella ja ennakkoluulottomalla suhtautumisella asioihin sekä rohkeudella kyseenalaistaa ympäristönsä normit katsotaan olleen vaikutuksia luovuuteen. Myös lapsuusajan elinympäristö ja nuoruuden samanhenkiset ihmiset, opettajat ja työtoverit nähdään oman luovuuden muokkaajiksi. Tämän hetkiseksi vaikutteiksi koetaan erityisesti oma sisäinen maailma ja asiat, joita arvostaa.

5 POHDINTA

Mielestäni kaikessa tekemisessä olisi hyvä tasaisin väliajoin kyseenalaistaa omia motiivejaan. Kehitys ja ympäristö vaikuttavat ihmisen olemukseen ja näkyvät muun muassa tämän työskentelyssä, joten ehkä viestiminen toisten ihmisten kanssa on selkeämpää, jos välillä tarkentaa itselle kuka oikeastaan on ja mikä on milloinkin tavoitteena. Tutustutuani kirjallisuuden avulla luovuuteen yleisesti ja haja-asujien näkökulmiin siitä teettämäni kyselyn kautta, ovat näkemykseni yksilön luovuuden muodostumisesta kuin myös luovuuden määrittelystä selkiytyneet jonkin verran.

Näkisin, että luovuuteni on itseni ja kokemusteni summa. Se on alati muutoksessa ilmentäen kuitenkin aina sen hetkistä minua. Töissäni näkyvät asiat, joita arvostan ja joille altistan itseni, kuten sosiaaliset suhteeni ja kokemukseni elämässä. Esimerkiksi ryhmässä toteutettu produktio on ollut tutkielman ohella muuttamassa näkemyksiäni luovuudesta.

Päädyin tekemään produktiona aihealueeltaan minulle vieraan videotuotannon, koska halusin kokea ja oppia vielä jotain uutta ennen opintojeni päättymistä. Alkuvaiheessa produktiota koin oman luovan toimintani jäävän lähes kokonaan toteutumatta suunnitellessamme itselleni outoja videotuotannon vaiheita. Niin kokemattomuuteni pitkäkestoisessa ryhmätyöskentelyssä kuin myös aiempi haluttomuuteni tehdä videotuotantoja häittäsivät omaa ideointia ja produktion eteenpäin viemistä.

Tuotannon edetessä ryhmän muiden jäsenten into ja asenne tarttuivat myös minuun. Tuolloin toteutui muuttoni maaseudulle, jonka voin nyt jälkikäteen nähdä muuttaneen minua kokonaisvaltaisesti ihmisenä, koska asuinympäristöni ja luovuuden ympäristöni muuttui minulle sopivammaksi. On vaikea määritellä, mitkä elämässäni tapahtuneista muutoksista ovat vaikuttaneet mitenkään, mutta oletan luovuuteni hyötynen näistä kaikista valinnoista niin tutkielman, produktion aiheen kuin asumisenkin osalta. Maaseudulle muuttoni seurauksena pohdin myös asuinpaikan vaikutuksia luovuuteen, ja kysely-

ni on antanut minulle vastauksia haja-asutusalueella asuvien median parissa työskentelevien ihmisten luovuusnäkemyksistä.

Elinympäristö vaikuttaa yksilöön olipa tämä missä tahansa. Olen samaa mieltä kuin kyselyni vastaajatkin siitä, että maalla ei ole niin paljon kulttuurillisia virikkeitä luovuuden ruokkimiseksi kuin kaupungissa. Maalla asuessani on minulle syntynyt myös erilaisia pelkoja koskien työskentelyäni graafikkona: taannun suunnittelijana, koska asun työni aiheiden kannalta niin virikkeettömässä ympäristössä, tai asiakkaat väheksyvät taitojani, koska asun syrjäseudulla. Samoin pitkät työmatkat kaupunkiin huolettavat jaksamisen osalta.

Peloistani huolimatta maalla toteutuva työrauha ja kiireetön elämänmeno tukevat poikkeuksetta elämääni. On virkistävää tavata samanhenkisiä ihmisiä, jotka harmikseni ovat usein juuri kaukana kaupungeissa. Kuitenkin siellä vierailu tarjoaa maaseutuelämääni vaihtelua ja toivottavasti myös luovuudelle tärkeitä tajunnan huippuja. Kaupungin tarjoamista kokemuksista saan vastapainoa kyselyssänikin ilmi tulleille maaseudulla ajoittain ilmeneville tylsyydelle ja hiljaisuudelle. Eräs kyselyni vastaaja kommentoi myös sitä, että on hyvä luovuuden tukemiseksi ja ideoiden jalostamiseksi keskustella toisten luovaa työtä tekevien kanssa, sillä toimivat ratkaisut syntyvät usein kollektiivisessa yhteistyössä. Juuri kaupungissa vieraileminen mahdollistaa elämässäni myös ajatusten vaihdon konkreettisesti kasvotusten saman henkisten ihmisten kanssa.

Ryhmän pitkäaikainen luova toiminta ja toimiva ideointi ovat olleet minulle arvokkaita kokemuksia produktiomme aikana. Mitä pidemmälle videotuotantomme eteni, sitä paremmin opimme tuntemaan toistemme mielenliikkeitä sekä tapaamme ideoida ja toteuttaa tuotannon vaiheita. Kollektiivinen luovuus ruokki yhteisten ideoiden ohella myös paljon omaa luovuuttani, jopa voimakkaammin kuin pelkkä yksin toteutettu tuotanto olisi voinut ruokkia. Innoittuneena ryhmämme yhteistyön toimivuudesta ja yhteisöllisen luovuuden tunteesta ajauduin tuotantiossa kokoajan kauemmas yksin toteuttavasta graafisesta suunnittelusta. Ainoat, ja ilmeisesti itselleni tuotannon aikana hyvin riittäneet, kokemukset graafisesta suunnittelusta sain opintojen ohessa toteuttamistani pienistä työkeikoista.

Nyt produktion valmistuessa olen tehnyt sen hyväksi melkein kaikkea muuta kuin perinteistä yksin toteutettavaa visuaalista suunnittelua ja olen tyytyväinen tähän tulokseen, sillä tällä tavoin pääsin kokeilemaan mukavuusalueeni ulkopuolella olevia asioita ryhmätyöskentelystä aina tuottamiseen asti.

Mitä tulee tutkimukseni tuloksiin luovuuden ilmenemisestä haja-asutusalueilla, esimerkiksi siellä vahvasti vaikuttava luonto vaikuttanee luovuuteen lähinnä ympäristön kautta ollen siellä asuvaa luovaa henkilöä miellyttävä ja inspiroiva asuinympäristö. Itseäni inspiroivat suunnittelutyössäni abstraktit muodot ja kokonaisuudet, tunnetilat ja mielikuvitusmaailmat. Ideoidessani töitäni lähden miettimään aiheeseen liittyviä sanoja tai adjektiiveja, värejä ja muotoja. Haen näitä asioita luonnosta, mutta toisaalta myös paljon mielestäni, joka on kasvanut luonnon keskellä. Tutkimukseni mukaan luova prosessi näyttäisi etenevän samoin vaiheisiin asuinympäristöstä riippumatta. Kyselyni vastaajat myös totesivat, että graafisen suunnittelun ja viestinnän osalta ideointi suoritetaan aina asiakkaan näkökulmasta ilman graafikon asuinpaikan välitöntä vaikutusta. Koen myös itse ideoivani nyt maaseudulla asuessani samoista lähtökohdista kuin kaupungissa asuessanikin.

Maaseudulle muuttoa ja haja-asujien kokemaa luonto-suhdetta on tutkittu paljon jo aiemmin, mutta tutkimuksia haja-asutusalueella asuvien luovuuden kokemisesta ei ole tehty, joten teettämäni kysely media-alalla työskentelevien näkemyksistä on ainoa laatuaan. Saamani vastaukset kuvaavat suhteellisen kattavasti media-aloilla koettavaa luovuutta Pohjois-Suomessa harvaan asutuilla alueilla.

Myönnettävä on, että kyselyni jäi pienimuotoiseksi antaen vaikeasti yleistettävää yksityiskohtaista ja subjektiivista tietoa luovuuden kokemisesta maaseudulla. Useat vastaajat mainitsivat kysymyksiin vastaamisen olleen vaikeaa, koska asioita ei ollut tullut aiemmin mietittyä. Tämä todistaa sen, että luovuuden analysointiin tai asuinympäristön vaikutuksiin käytetään harvemmin aikaa yksilön elämässä. Mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita voisivat olla maaseudulla työskentelevien näkemyksien vertailu kaupungeissa työskente-

levien kokemuksiin esimerkiksi luovuuden ilmenemisestä tai työn laadukkaan jäljen osalta.

Olen lapsesta asti tarkkaillut ympäristöäni ja ollut kiinnostunut ihmisten tavasta toimia eri tilanteissa. Kiinnitän huomioni yleensä mitättömiin ja epäolennaisiin asioihin, muistan ne pitkän aikaa ja arvailen niiden taustoja. Tässä piirteessäni voi olla kyse erityisesti maalaisihmisissä esiintyvistä niin sanotusta kyttäys-piirteestä, mutta itse näen tämän piirteen luonteessani olevana tarkkanäköisyytenä ja pyrin käyttämään sitä positiivisessa mielessä työskentelyäni kehittäväällä kannalta.

Eräs kyselyni vastaajista totesi tarkkailevansa ympäristöään jatkuvasti graafisen suunnittelija silmin. Ehkä luovuuteni ammentaa tästä ainaisesta asioiden merkityksien miettimisestä. Uskon luovuuden näyttyvän elämässämme enemmän elämäntapana kuin vain aivosolujen hetkellisenä herättelynä. Luova ihminen hakee vaihtoehtoisia ratkaisuja kaikessa toiminnassaan ja katselee elämää ympärillään luovasti joka hetki. Tällöin luovuus ilmenee koko ajan yksilön elämässä.

LÄHTEET

Aalto yliopiston kirjasto. Helecon asiasanasto. Hakupäivä 19.3.2011,
<<http://helecon3.hkkk.fi/helevoc/?lang=eng&dbname=MIX>>.

Aukeantaus, P. Afot.net. Hakupäivä 14.2.2011,
<<http://www.afot.net/Luovuus/>>.

Bergström, M. 1984. Luovuus ja aivotoiminta. Teoksessa R. Haavikko & J.-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: Weilin & Göös, 159–172.

Csikszentmihalyi, M. 2005. Flow – elämän virta: tutkimuksia onnesta, siitä kun kaikki sujuu. Suom. Ritva Hellsten. Helsinki: Rasalas.

Dunderfelt, T. 2010. Intuitio: sisäinen viisaus. Helsinki: Kirjapaja.

FINLEX® - Hallituksen esitykset: HE 49/2000. Hakupäivä 29.10.2010,
<<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2000/20000049>>.

Florida, R. 2005. Luovan luokan esiinmarssi: miten se muuttaa työssäkäyntiä, vapaa-aikaa, yhteiskuntaa ja arkielämää. Suom. Nousiainen, J., Mikkonen, M. & Raudaskoski, S. Helsinki: Talentum.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Heikkilä, J. 1984. Luovuuden osa-alueet ja niiden kehittäminen. Teoksessa R. Haavikko & J.-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: Weilin & Göös, 91–119.

Häyrynen, Y.-P. 1984. Yksilön, yhteiskunnan ja historian vuorovaikutus uuden luomissa. Teoksessa R. Haavikko & J.-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: Weilin & Göös, 359–379.

Hägglund, T.-B. 1984. Luovuus psykoanalyttisen tutkimuksen valossa. Teoksessa R. Haavikko & J.-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: Weilin & Göös, 123–146.

Koskennurmi-Sivonen, R. & Seitamaa-Hakkarainen, P. Hakupäivä 14.2.2011, <http://www.mlab.uiah.fi/polut/Luovuus/teoria_luovuus.html>.

Koski, J.T., 2001. Luova hierre: näkökulmia yksilöiden, ryhmien ja organisaatioiden luovuuteen. Jyväskylä; Helsinki: Gummerus.

Kytö, H., Tuorila, H. & Leskinen J. 2006. Maaseudun vetovoimaisuus ja kuluttajien yksilölliset elämäntavat. Tutkimuskokonaisuuden loppuraportti. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 5:2006.

Mäenpää, M. 2009. Konseptisuunnittelu. Hakupäivä 16.3.2011, <http://www2.uiah.fi/~mmaenpaa/lectures/konseptisuunnittelu_perusteet.pdf>.

Nivalainen, S. 2008. Työelämään astuvien, perheikäisten ja työelämästä irtautuvien muutto: Ketkä muuttavat maaseudulle? Nro 107 (elokuu 2008). Helsinki: Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos PTT.

Pekkanen, J. 1996. Kaavoihin kangistumattomat – asukkaiden haastattelututkimus haja-asumisen eduista ja haitoista. Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskus. Julkaisu a-sarja nro 25. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.

Pienehkö sivistyssanakirja. Hakupäivä 16.3.2011, <<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/siv/index.html>>.

Ruth, J.-E. 1984a. Luova persoona, prosessi ja tuote. Teoksessa R. Haavikko & J.-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: Weilin & Göös, 13–35.

Ruth, J.-E. 1984b. Luovuuden kehitys elämänkaaren aikana. Teoksessa R. Haavikko & J.-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: Weilin & Göös, 37–60.

Saarinen, P. 1984. Motivaation tutkimus ja luovuus. Teoksessa R. Haavikko & J.-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: Weilin & Göös, 173–188.

Siltala, P. 1984. Naisen luovuus elämänprosessissa. Teoksessa R. Haavikko & J.-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: Weilin & Göös, 61–90.

Uusikylä, K. & Piirto, J. 1999. Luovuus: taito löytää, rohkeus toteuttaa. Jyväskylä: Atena.

Watson, L. 1974. Yli luonnollisten rajojen. Suom. Kannosto, M. Helsinki: Kirjayhtymä.

Kyselylomake

Hei!

Olen kuvallisen viestinnän opiskelija Oulun seudun ammattikorkeakoulusta ja teen parhaillaan opinnäytetyötäni aiheesta ”Luovat ammattilaiset haja-asutusalueilla”.

Graafisten suunnittelijoiden työpaikat sijaitsevat yleisesti kaupungeissa ja heidän kotinsa sen välittömässä läheisyydessä. Itse olen kotoisin maalta, ja koen sen itselleni parhaiten sopivana asuinympäristönä. Olen miettinyt paljon ammatinvalintani ja ihanne asuinympäristöni välisiä ristiriitaisuuksia ja päädyin perehtymään aiheeseen tarkemmin nyt opinnäytetyössäni.

Tutkielmaani varten teen kartoitusta pohjoisessa, maaseudulla ja pienemmissä kaupungeissa työskentelevistä ja asuvista graafisista suunnittelijoista ja heidän näkemyksistään **(1) asuinympäristöstään ja sen vaikutuksista luovuuteen ja työskentelytyyliin** sekä **(2) inspiraatiostaan ja ideointitavoistaan**. Kartoitus tapahtuu sähköpostikyselyllä, ja saatuja tuloksia ei voida yhdistää kenenkään tiettyyn vastaajaan tai yritykseen, sillä käsittelen tulokset nimettömänä.

Kysely lähetetään tarkoin valituille henkilöille, joten toivoisin, että juuri te voisitte käyttää aikaanne kyselyyni vastaamiseen.

Vastaan mielelläni kaikkiin tutkielmaa ja kyselyä koskeviin kysymyksiin, joko sähköpostitse annamaja.kinnunen@gmail.com tai puhelimitse 040 741 9462.

Ystävällisin terveisin
Anna-Maija Kinnunen

Voitte lähettää kyselyn vastaukset sähköpostin Vastaa/Reply-toiminnolla.

Sukupuoli:
Syntymävuosi:
Asuinpaikkakunta:
Perhesuhteet:
Koulutus:
Ammatti/työnkuva:
Yritys:
Alalla vuodesta:

1. Millä perusteella olet valinnut asuinpaikkasi?
2. Koetko asuinympäristölläsi olevan vaikutusta töitteesi ideointiin/luovuuteesi? Miten?
3. Koetko asuinympäristösi vaikutuksen näkyvän töitteesi lopputuloksissa? Miten?
4. Mitkä ovat asuinympäristösi hyvät puolet työskentelysi kannalta?
5. Mitkä ovat asuinympäristösi huonot puolet työskentelysi kannalta?
6. Miten lähdet ideoimaan asiakastöitäsi/omia projektejasi?
7. Mistä inspiroidut? Onko sinulla jokin erityinen inspiraation lähde?
8. Kuvaille luovuuttasi muutamalla sanalla tai lauseella.
9. Minkä asioiden koet vaikuttaneen luovuutesi ja tyyliisi muotoutumiseen sellaiseksi kuin se tällä hetkellä on?
10. Onko sinulla kommentoitavaa liittyen aiempiin kysymyksiin tai aiheisiin? Mitä?